Andrzej Mroczek

Przykłady zastosowania przez terrorystów różnych środków wybuchowych i taktyki działania

(wykorzystano fragmenty tekstu: „Terroryzm bombowy. Charakterystyka zjawiska", [w] Terroryzm. Anatomia Zjawiska, [pod red.] K. Liedel, Wydawnictwo Naukowe Scholar/Collegium Civitas Press, Warszawa 2006.

Poniżej przedstawione przykłady z areny międzynarodowej charakteryzują się środkami wybuchowymi, jakie stosują terroryści zależnie od możliwości ich pozyskania oraz taktyką prowadzonej działalności terrorystycznej. Zamieszczone informacje pochodzą z badań własnych i notatek[1]. Analizie poddałem zamachy na wyspie Bali, w Casablance, Moskwie, działalność kolumbijskiego FARC, oraz możliwości zastosowania przez terrorystów tzw. „brudnej bomby".

Dane statystyczne potwierdzają, że najwięcej zdarzeń zanotowanych na świecie związanych jest z użyciem nadtlenku acetonu. W latach osiemdziesiątych Izrael przeżył prawdziwą falę bomb. Były to puszki po napojach i listy nafaszerowane TATP. Materiał ten był również znany w byłym ZSRR, a także wykorzystywany przez grupy terrorystyczne działające na terenie Turcji, a nawet Cypru. Podobna sytuacja istnieje obecnie w Niemczech, a powoli zjawisko związane z użyciem nadtlenku acetonu zbliża się do Polski.[2]

W przypadku, gdy terroryści mają problemy ze zdobyciem fabrycznych materiałów wybuchowych – TNT,C-4, semtex, heksogen itd. – decydują się na ich wyprodukowanie. Wykorzystują w tym celu substancje używane w rolnictwie i przemyśle chemicznym, które są ogólnie dostępne w kraju na którego terenie prowadzą działania operacyjne. Do najbardziej popularnych samodziałowych materiałów wybuchowych wśród terrorystów – w szczególności utożsamiających się z al Kaidą – należy zaliczyć:

[1] Min. sympozjum dla służb policyjnych zorganizowanego przez niemiecki BKA w październiku 2003 roku.

[2] A.Policha,W.Pawłowski, A. Mazurek, Ł. Matyjasek, Badania i identyfikacja nadtlenków organicznych używanych w zamachach terrorystycznych, Problemy Kryminalistyki nr 244/2004 Wydawnictwo Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego KGP str.25

- TATP (charakterystyka w dalszej części tekstu)
- HMTD, nadtlenek urotropiny, bardzo silny materiał wybuchowy i bardzo niebezpieczny w produkcji samodziałowej z uwagi na swoje niestabilne właściwości,
- BP, nadtlenek benzoilu znany także pod nazwą jako luicydol, również charakteryzuje się niską stabilnością,
- ANFO, mieszanina ogólnodostępnych składników używanych w rolnictwie.

Pionierami zastosowania nadtlenków acetonu w zamachach terrorystycznych byli członkowie organizacji Hezbollah - na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Służby bezpieczeństwa Izraela zmagały się z tym problemem wiele lat, zanim opracowały aerozolową technologię identyfikacji TATP.

TATP (ang. triacetonetriperoxide) w literaturze fachowej spotykany jest również pod nazwą skrótową CTATP, TCAP, czy nawet AP. W środowisku służb policyjnych używana jest nazwa TATP. Na terenie Polski policja odnotowała sporadyczne przypadki użycia TATP do przeprowadzenia zamachów o charakterze przestępczym oraz. Produkcja tego materiału - także HMTD i BP - w warunkach domowych stanowi wysokie ryzyko spowodowania niekontrolowanego wybuchu, co prowadzi często do kalectwa lub utraty życia. Jest to związek niezwykle mało stabilny, wrażliwy na bodźce zewnętrzne: nakłucie, uderzenie, zgniecenie, tarcie, jak również ognia otwartego, iskry elektrycznej. Również przechowywanie TATP w pojemnikach jest ogromnie ryzykowne, gdyż sublimuje on do góry. Przy próbie odkręcenia lub otwarcia pojemnika może nastąpić potarcie (złamanie kryształka), co może spowodować wybuch. Jest to niezwykle „wredny" materiał wybuchowy dla służb wykonujących czynności o charakterze policyjnym. Brak elementarnej wiedzy o TATP oraz nadmierna ciekawość, co do zawartości takiego pojemnika (np. słoja) może zakończyć się tragicznie dla funkcjonariuszy i osób postronnych. Z uwagi na taktykę i technikę działań minersko-pirotechnicznych nie będę opisywał metod neutralizacji TATP, jakie stosuje Policja.

Zamachy bombowe na wyspie Bali w Indonezji w dniu 12 października 2002 roku

12 października 2002 roku w głównej dzielnicy turystycznej Kuty na wyspie Bali w Indonezji miały miejsce eksplozje trzech urządzeń wybuchowych.

Pierwszy wybuch nastąpił w nocy około godz. 22.05 w lokalu „Paddy's Bar". Eksplozja nastąpiła na parterze dwupoziomowego budynku. W trakcie prowadzonego śledztwa

ustalono, że urządzenie wybuchowe w momencie eksplozji znajdowało się na wysokości 80 - 120 cm nad poziomem podłogi parteru. Bombę została zdetonowana przez terrorystę samobójcę. Do przeprowadzenia zamachu użyto około 0,5 – 1 kilograma trotylu.

Jednak największy druga eksplozja, miała miejsce w „Sari Club" popularnym klubie nocnym zlokalizowanym po przeciwnej stronie do „Paddy's Bar". Odległość pomiędzy lokalami wynosiła 35 metrów. Urządzenie wybuchowe został umieszczone w samochodzie typu van Mitsubishi L300, który kilka minut wcześniej został zaparkowany przed wejściem do klubu. Eksplozja spowodowała całkowite zniszczenie „Sari Club" oraz bardzo silny trudny do ugaszenia pożar (elementy konstrukcyjne takie jak dach ze strzechy potęgowały szybkie rozprzestrzenianie się ognia), a odgłos wybuchu był słyszany w odległości ok. 15 km od miejsca zdarzenia.

Służby śledcze ustaliły, że materiał wybuchowy zastosowany do dokonania zamachu składał się z mieszaniny kilku składników chemicznych (min. TNT) i elementów inicjujących. Łącznie urządzenie wybuchowe ważyło około 1200 kilogramów. Skład chemiczny użytych substancji, był również przyczyną trudną do ugaszenia pożaru i wysokiej temperatury, która wytworzyła się podczas wybuchu. Te dwa zamachy bombowe zostały dokonane przez trzech terrorystów samobójców. W ich wyniku zginęły 202 osoby.

Po około 1 minucie po eksplozji w „Sari Club", w odległości około 100 metrów od ogrodzenia okalającego Konsulat USA nastąpił kolejny trzeci wybuch. Tym razem terroryści umieścili urządzenie wybuchowe na krawężniku ulicy i odpalili je zdalnie. W tym przypadku detonacja nie spowodowała ofiar w ludziach. Ilość materiału wybuchowego użytego w urządzeniu była porównywalna do ilości użytej w lokalu „Paddy's Bar", czyli 0,5 - 1 kg TNT.

W wyniku prowadzonego śledztwa przez Indonezyjską Narodową Policję i Australijską Federalną Policję (większość ofiar stanowili obywatele Australii) ustalono i aresztowano 15 osób podejrzanych o zorganizowanie i przeprowadzenie zamachów. Procesy karne przeciwko sprawcom rozpoczęły się na początku 2003 roku. Pomimo zatrzymania sprawców trwały dalsze prace przedstawicieli wymienionych służb śledczych i ekspertów z całego świata w procesie badań, mających na celu identyfikację ofiar. Niespełna rok później w dniu 4 sierpnia 2003 roku przed Hotelem Marriott w Dżakarcie w wyniku eksplozji samochodu pułapki zginęło 17 osób, a 137 zostało rannych. Wykorzystany do zamachu samochód, wypełniony był beczkami z mieszaniną wybuchową różnych składników chemicznych.

Zamachy bombowe w Maroko w dniu 16 maja 2003 roku.

16 maja 2003 roku w Casablance w Maroko, zostały przeprowadzone symultaniczne zamachy, w wyniku, których doszło do pięciu eksplozji urządzeń wybuchowych rozmieszczonych w różnych częściach miasta. Wybuchy nastąpiły w krótkim odstępie czasu pomiędzy godziną 21.40 a 22.15 na obszarze zaledwie 4 km kwadratowych. Pierwsza detonacja miała miejsce na placu, znanego i często odwiedzanego klubu towarzyskiego „Casa de Espada". Na teren ten weszło trzech terrorystów, którzy usiedli w różnych miejscach i jednocześnie odpalili urządzenia wybuchowe, przymocowane taśmami do ciała.

Drugi wybuch nastapił w Hotelu Farah - w dzielnicy rozrywkowej. Dwóch terrorystów samobójców podeszło do głównego wejścia do hotelu i odpaliło urządzenia wybuchowe.

Trzeci zamach został dokonany przed „Positano Restaurant" na środku jezdni, na przeciwko wejścia do restauracji położonej obok konsulatu Belgii. Dwóch terrorystów samobójców równocześnie odpaliło urządzenia wybuchowe.

Czwarty, przeprowadzono w Centrum Zjednoczenia Żydowskiego, które jest miejscem spotkań towarzyskich społeczności żydowskiej. Dwóch terrorystów samobójców odpaliło jednocześnie ładunki wybuchowe. Wybuch spowodował znaczne uszkodzenia w budynku.

Piąty, ostatni wybuch, miał miejsce w pobliżu cmentarza żydowskiego, gdzie terrorysta samobójca odpalił swój ładunek. W tym przypadku oprócz terrorysty nikt nie zginął, natomiast w pozostałych zamachach łącznie śmierć poniosło 41 osób i 100 zostało rannych. Zamachowcami samobójcami byli mężczyźni pomiędzy 22 a 31 rokiem życia, którzy w dokonanych zamachach użyli materiału wybuchowego TATP. Za zamachy odpowiedzialna była muzułmańska ekstremistyczna nikomu ówcześnie nie znana grupa z Maroko Salafist Jihad. Jak się później okazało ściśle związana z GIMC - Marokańską Grupą Walczącą. Pomiędzy 16 maja a połową czerwca 2003 roku władze Maroka dokonały 700 aresztowań. Wśród nich byli członkowie innych grup terrorystycznych planujących zamachy z użyciem materiałów wybuchowych. Z aresztowanych, cztery osoby zostały skazane na karę śmierci, a 100 osób na karę wieloletniego więzienia.

Zamachy bombowe czeczeńskich terrorystów samobójców w Rosji – Moskwa teatr na ulicy Dubrowskiej w dniu 23 października 2002 roku

W Rosji metoda samobójczych ataków z użyciem materiałów wybuchowych najczęściej wykorzystywana jest przez terrorystów czeczeńskich i dagestańskich, w których główną rolę odgrywają kobiety.

Podczas zamachu na „Dubrowce" kobiety samobójczynie były rozstawione na widowni tak, aby zabić wszystkich zebranych widzów. Terrorystki miały na sobie od 1 do 2 kilogramów materiału wybuchowego semtex przymocowanego taśmą do przedniej części ciała. Urządzenia te miały nieskomplikowaną budowę, jednak były tak skonstruowane, że mogły być odpalone drogą radiową przez inna osobę lub ręcznie, przez samą terrorystkę. Podczas szturmu sił specjalnych śmiertelnie zneutralizowano 18 kobiet i 32 mężczyzn zamachowców (trzech przeżyło). Spośród zakładników 128 osób zmarło w wyniku wtłoczonego gazu do wnętrza teatru oraz 4 osoby rozstrzelane wcześniej przez terrorystów.

Taktyka działania czeczeńskich i dagestańskich terrorystek jest często taka, że w okolicach miejsca zamachu przebywają współpracujący z nimi mężczyźni, którzy pełnią rolę obstawy zewnętrznej. Mężczyźni ci również często drogą radiową dokonują odpalenia bomby umieszczonej na kobiecie - obserwując zarazem skutki zamachu.

Oprócz terrorystów samobójców posiadających materiały wybuchowe na sobie, bardzo często wykorzystują do zamachów samochody pułapki, które zawierają zwykle bardzo duże ilości materiałów wybuchowych w szczególności produkcji fabrycznej (pochodzenia wojskowego). Przykładowo w przypadku zamachu w Moskwie przed restauracją McDonald's, w samochodzie pułapce terroryści użyli 1 tony materiału wybuchowego.

Przykłady zamachów bombowych dokonywanych przez kolumbijską grupę terrorystyczną FARC / Rewolucyjne Siły Zbrojne Kolumbii /.

W prowadzonej od 1964 roku walce z władzami Kolumbii, członkowie FARC używają często prostych konstrukcyjnie rakiet krótkiego zasięgu typu ziemia - ziemia, które mogą być przenoszone przez jedną osobę. Powszechnie stosują również różnokalibrowe moździerze domowej produkcji - podobnie jak IRA. W swojej terrorystycznej działalności członkowie FARC stosowali wobec osób „nieposłusznych", chyba najbardziej okrutną metodę eliminacji, a mianowicie zakładali na szyję ofiary nieusuwalną dla niej obrożę wypełnioną ładunkiem

wybuchowym. Najczęściej jednak do przeprowadzanych zamachów bombowych FARC używa samochodów pułapek. Praktycznie jak nigdzie więcej na świecie, tak terroryści kolumbijscy wykorzystują rozwiązania techniczne. Mam tu na myśli fakt, że w momencie zamachu, samochody pułapki są zdalnie sterowane bez udziału tradycyjnego kierowcy, a urządzenie wybuchowe detonowane jest drogą radiową. Według statystyk Kolumbijskiej Policji Narodowej w kulminacyjnym 2002 roku stwierdzono 1650 zdarzeń z użyciem ładunków wybuchów (łącznie z podłożonymi bombami), z czego specjalistyczne ogniwa policyjne rozbroiły 260 urządzenia wybuchowe.

Możliwości zastosowania przez terrorystów tzw. „brudnej bomby"

Tzw. „brudna bomba" to radioaktywne urządzenie wybuchowe (zawierające substancje promieniotwórcze w postaci pyłu, proszku lub wodnej zawiesiny), w którym do spowodowania eksplozji wykorzystany jest konwencjonalny materiał wybuchowego np. trotyl. Taki ładunek wykonany przez terrorystów - może mieć podobnie jak typowe urządzenie wybuchowe - dowolny kształt i masę od kilku kilogramów do kilku ton. Efektem wybuchu takiej bomby oprócz skutków, jakie powoduje konwencjonalny materiał wybuchowy jest towarzyszący temu element psychologiczny, który wywołuje w konsekwencji chaos i panikę w społeczeństwie. W przypadku użycia „brudnej bomby" przez terrorystów zaistnieje potrzeba ewakuacji tysięcy ludzi na znaczne odległości, zamknięcia skażonej strefy, a teren może pozostać skażony nawet przez kilkadziesiąt lat.

Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (IAEA) , której centrala mieści się we Wiedniu jest zdania, że wykorzystanie przez terrorystów tzw. „brudnych bomb" jest nieekonomiczne z uwagi na wysoki koszt materiału promieniotwórczego. IAEA jest znany jeden przypadek użycia brudnej bomby, gdzie w listopadzie 1995 roku terroryści czeczeńscy podłożyli takie urządzenie wykonane na bazie Cezu - 137, w Parku Gorkiego w Moskwie. Bomba ta została zneutralizowana przez specjalistyczne służby.

Na chwilę obecną największym problemem w tym zakresie jest nielegalny handel i przemyt materiałów promieniotwórczych pochodzących z uczelni, ośrodków przemysłowych, szpitali, jednostek wojskowych, elektrowni atomowych, napędów okrętów atomowych. Większość materiałów promieniotwórczych jest przemycana z krajów byłego ZSRR, gdzie procederem tym zajmują się międzynarodowe grupy przestępcze [...]